

Издавачка кућа „Лагуна” објавила је нови роман Светислава Басаре (1953), под провокативним насловом „Mein Kampf” (Моја борба), како гласи и наслов чувене књиге Адолфа Хитлера, објављене 1926. године, у којој су начела нацистичке идеологије. Ова издавачка кућа, чији је Басара аутор, већ је објавила његове књиге: „Уклета земља”, „Looney Toons”, „Света маст”, „Напукло огледало”, „Монголски бедекер” и „Срце земље”.

У књизи „Mein Kampf”, коју је књижевна критика прогласила за антифашистичку бурлеску, аутор се бави фашизмом у данашњој Србији. Радња романа се догађа у болници, сва сећања главних јунака везана су, такође, за болницу. Басари, за писање романа, није потребна временска дистанца, јер ми смо, како каже, народ – експрес лонац. Вентил експрес лонца је наше небо. Ми традиционално живимо под притиском од седам атмосфера.

Иначе, овогодишњи 56. Сајам књига у Београду, поред Мије Кото, из Мозамбика, вечерас ће отворити и Светислав Басара.

Мото књиге су стихови В. Б. Јејтса у којима се каже: „Најбољи ни у шта не верују, док се најгори надимају од неистине”. Ово је баш нас случај?

Није само наш случај. Свет се налази на силазној путањи. Сви концепти такозване модерне и такозваног просветитељства били су урушени још у време када је Јејтс писао пророчанску песму „Други долазак”. Онда је дошао Други светски рат, па кратко затишје, период „лажног мира” да би се тамо негде, на крају XX века, процеси дисолуције драматично убрзали. И све се више убрзавају. Верујем да није далеко време у којем ће се све то још више убрзати, у којем ће злокобни догађаји следити један за другим, као „када се прекине ниска бисера” како је то сликовито записано у исламској есхатологији. Али ми, по обичају, предњачимо у „надимању од неистине” и у ескапизму оних најбољих. Не зна се шта је субверзивније од то двоје. Непрестано понављам да се најгори могу домоћи власти само када им је најбољи препусте због кукавичлука. А то се нама догодило. Један део најспособнијих је у правој, други у унутрашњој емиграцији. И то је затворен круг. Ту вреди цитирати кинеску мудрост која каже: Када погрешни људи користе добра средства, добра средства доносе погрешан резултат. Претпостављам да је то сада видљиво и голим оком.

Да ли сте се у избору наслова руководили уметничким или маркетиншким разлозима?

Да будем искрен – и уметничким и маркетиншким. Наслов „Mein Kampf” већ је сам по себи добра реклама. Наравно, преовладали су уметнички разлози. Има ту једна занимљива ствар: када кажете Mein Kampf то звучи застрашујуће. Када то, пак, преведете, превод – Моја борба – звучи отужно кичасто. Сахарински сладуњава. Моја борба! Шио ми га Ђура. Тај наслов би пре пристајао неком роману Мир Јам, него Хитлеру који је изазвао вероватно највеће посрнуће људског рода у историји и индиректно починио најмонструозније злочине. Ето због чега стално говорим да кич уопште није безопасан, а да су малограђанштина и паланаштво нешто најопасније у модерном свету. Хитлер је био геније малограђанштине, великан безумља, али већ наслов његове аутобиографије сведочи да није могао да макне ни педаљ из паланачког миљеа. Да су га уместо нације, „великих идеја” и lebensraum више интересовали љубавни јади, добили бисмо мушку, аустријску Мир Јам. Тако то иде у историји.

На нацистички „Mein Kampf” одговарате антифашистичком књигом. Какве ефекте очекујете?

Уобичајене. Надам се само да мој „Mein Kampf” није досадан, као Хитлеров. Чудо једно колико је та књига испразна и досадна. Дакле, они који су радо читали моје досадашње књиге, прочитаће и ову, претпостављам са задовољством, а они други, они којима бодем очи и уши, или ће ћутати или ће запомагати и нарицати јер та екипа ништа друго не уме да ради. Или ћуте или кукају.

Хитлеров „Mein Kampf” најбоље се продаје у Хрватској, Русији и Индији. Да ли и ви рачунате на ова тржишта?

Роман је, такорећи, јуче изашао, па нисам сигуран могу ли рачунати и на домаће тржиште. Коначно, мој „Mein Kampf” није наставак Хитлеровог. Једна је ствар сигурна: публика која чита Хитлеров „Mein Kampf” неће читати мој. Нема тамо ничега што би их могло заинтересовати.

Радна романа дешава се у болници. Живимо ли ми у „болници без Србије” или у „Србији без болнице”?

Живимо у Србији у којој увек нешто недостаје. Једном су то елементарне људске слободе, други пут је то бензин, трећи пут део територије. Ево, ближим се шездесетој години и не памтим ниједан дан у коме је у Србији било све у реду, у којем није било неке хистерије, неке несташнице или неке помаме. Србија је увек без нечега и нешто је увек изван Србије. Усуд.

Петооктобарску „револуцију”, чију смо годишницу недавно прославили, називате „парадајз-револуцијом”. Како, с једнодеценијске дистанце, гледате на ове догађаје?

Као на парадајз-револуцију. Са ове дистанце рекао бих да је веома мало људи у ондашњем ДОС-у уопште веровало у промене. Мало је ко, штавише, желео промене. Огромна већина досоваца је хтела паре, бесна кола, бесплатне ручкове и луксузне проститутке. Шта су тражили, то су и добили.

Производ ове „револуције” јесте и ваш јунак Дремпетић, који је, и после промена – „бог и батина”, и нико му ништа не може?

Е, ово је интересантно питање. Дремпетић, наиме, није измишљен лик. Односно, није баш сасвим измишљен. Током писања романа прочитао сам у неким новинама да у некој београдској болници лежи један човек који уопште није болестан, који је ту био на кратком лечењу и који једноставно неће да изађе из болнице. Вероватно је још тамо. И вероватно му је добро. Све чисто, све бесплатно. Не вреди се питати како је то могуће. Када „Mein Kampf” изађе у преводу на неки језик, тамошњи читаоци ће, а пропо Дремпетића, сигурно рећи: Е, баш га овај Басара претера са оцрњивањем своје земље. А човек постоји. И неће да изађе из болнице. И тачка.

У роману говорите и о нашем потказивачком менталитету. Сваки други Србин ради за Службу?

Не знам колико процената Срба ради за Службу. Али, сигурно их има много. Потказивање је изгледа део нашег идентитета. Један еминентни, такође постојећи јунак мог романа, био је, а можда и остао, потказивач, што му није сметало да направи блиставу каријеру, иако сви знају да је потказивао. Такорећи по службеној дужности.

Један од јунака романа је и председник Тадић. С њим имате неке „нерашчишћене рачуне” око одузимања дипломатског пасоша?

Не верујем да је то одузимање, које је осрамотило не само мене него и Србију на Сајму књига у Скопљу, Тадићево масло. Тај пасош је, уосталом, потпуно небитан. Помињем га у роману, али и иначе, да би се читаоци уверили колико сам у праву када говорим о једном нивоу постпетооктобарских политичара. Претпостављам да се Вуку Јеремићу, који је више учинио за ствар косовске независности, него Едита Тахири, није допала нека од мојих колумни у којој сам га поменуо. И шта? Не дај му, Борко, пасош. Иронију на страну, једноставно нисам могао да верујем. То је ниво Ибарске магистрале. Тако се ствари решавају у мотелу мог земљака Ере Ојданића. Или чак ни тамо. И такви типови нас убеђују да ће нас увести у Европу и да ће вратити Косово.

Часопис „Градац”, недавно је вашем стваралаштву посветио читав број. Сматрате ли себе класиком српске књижевности?

Не! Људи који себе сматрају класицима било које књижевности најобичнији су имбецили. Још су већи имбецили они који их класицима проглашавају. Да би у књижевности нешто било „класично”, мора да одлежи бар стотинак година. Тек онда можемо рећи да је нека литература класична. Мени је необично драго због темата „Градца”, сматрам то највећим признањем које сам добио за свих ових четрдесетак година у књижевности. Коначно, наши такозвани „класици” су веома лоше друштво. Не, дефинитивно, не.

Разговарао: **Зоран Радисављевић**

(Политика)